

обалама, са којих су се видела острва. Оно се развило на обалама средоземних мора (америчког, европско-азијско-афричког и азијско-аустралијског), где је море продрло у копно и поплавило његове спуштене делове. Модерно бродарство настало је једино у Европи, и одатле је пренето на обале где су се били населили Европљани, и у Јапан.

Морске обале пружају људима храну, и због тога је на обалама становништво гушће насељено но у унутрашњости. Овај је контраст најјачи на острвима у високим ширинама. Али обале чине полазну тачку за поморски саобраћај. Отуда тежње копнених држава, као Србије и Боливије, да допру до обале уопште, и тежња Русије да допре до обале повољније за саобраћај. Други народи теже да заузму далеке и туђе обале, да имају прекоморске поседе. Они најпре заузимају оне тачке на обали, које су важне за трговину и саобраћај, и одатле продиру у унутрашњост. Овакве колоније стекли су само они народи, код којих је бродарство било развијено.

Б. Ж. Милојевић.

Међународна карта света 1 : 1,000.000.¹ — Рад на изради ове карте започет је пре рата, а настављен одмах по рату. Од карте је изашло до сада 66 листова. Од њих се тринаест тичу Европе, и то седам Француске и Вел. Британије скоро целе, два Шведске и по један Фарских Острва, Италије (Рим), Мађарске (Будимпешта), и Балк. Полуострва (Цариград). Овај су израдили Енглези. Четрнаест Азије, од којих дванаест садрже скоро целу Индију, два Сијам и један Јапан (Токио). Африка има свега три (Кап, Мозамбик), Америка 38 и то Бразилија 31, Боливија 1, Аргентина 3 и Сједињене Државе 3. У раду је још око 60 листова за Сијам, холандску Индију, Конго, Чиле, Сјед. Државе (за њих саме 44) и целу Аргентину. Са издатим и овим у раду то је свега око 150 листова. Карта има да садржи 2700 листова, од чега на копно без острва у Вел. Океану пада бар 1000. Види се према томе да се с израдом ове велике карте тек почело.

П. Ш.

Конгрес Међународног Геодетског и Геофизичког Савеза. — После организације Савеза, ово је други конгрес, који је одржан у Мадриду, у јесен 1924 год. Свечано је отварање било 1. октобра у Палати Конгреса, коме је председавао краљ Шпаније.

Сутрадан је одржан први општи састанак целог Савеза, на коме је прочитана представка Географског Савеза. У њој изражава жељу да проблем пројекција географских карата, који је за њу важан, испитује заједно са Геодетским и Геофизичким Савезом. По општем мишљењу је решено да се за то питање може изабрати нарочити одбор, који ће се саветовати са Географским Савезом, ако му је каква помоћ потребна. Поред тога је учињен предлог да се проучи начин како би се могла направити светска карта, на којој ће бити удаљења између ма којих двеју тачака на земљиној површини, што би било од велике практичне користи за сеисмологију и авијатику. На другом општем састанку, 8. октобра, секције су поднеле извештај о радовима за време својих седница и извршен је избор председника и секретара Савеза и разних секција.

¹ Georges Arnaud, L'état des travaux de la Carte internationale du monde au 1 : 1,000.000. Annales de Géographie, .v 187-XXXIV-e Année, 15. Janvier 1925.

Пре званичног отварања конгреса радила је само геодетска секција, а шест осталих секција за вулканологију, сеизмологију, земљину магнетичност и електрицитет, метеорологију, океанографију и хидрологију почеле су рад доцније.

Геодетска секција састала се на прву седницу 26. септембра. На њој су све земље поднеле извештај о последњим геодетским радовима, на основу којих се могу ускоро очекивати резултати мерења лука од Поларног Мора преко Европе до Египта, и од Каира до Кептауна. Код извештаја о геодетским радовима у Сијаму, препоручено је да се преко Малајског Полуострва и Сунда Острва вежу са премеравањима у Аустралији, што ће знагно олакшати да се тачније одреди облик геоида. Даље је, после дуже дискусије, закључено да се од стране геодетске секције препоручи нека се код свих геодетских радова примену димензије Хефордовога елипсоида.

После извештаја др. Бовиа о проблему изостазије, препоручено је да свака земља објави резултат изостатичке редукције извршен на одређењу интензитета теже, што је нарочито важно за геофизичаре и геологе код испитивања стабилности земљине коре. Холандез др. Мајнест поднео је извештај о мерењу теже на путу од Северног Мора преко Атлантског Океана, Средиземног и Црвеног Мора и Индијског Океана до Сунда Острва, које се разликује од ранијих Хекерових одређивања. Он је употребио обичне Штернекове пендуле, које је поставио у сумарен, али их је на нарочити начин обесио, а осцилације је регистрирао фотографисањем. При резултатима се показало да се тачност тих одређивања може упоредити са тачношћу на копну. У последње је време значај географске поделе интензитета теже постао толико важан да се геодинамички проблеми не могу решавати без њених познавања. Д-р Колштер, из Немачке, упозорио је у своме извештају о подели теже у Источној Африци да су одступања од потпуно изостатичких услова важни у питању постанка разних тектонских структура и узрока нестабилности земљине коре.

Вулканолошкој је секцији др. Халадра поднео интересантан извештај о активности Везува. Он указује да је његов првобитан облик униптен великом ерупцијом 79 године по Хр. и да се може реконструирати само продужавањем заосталих оголићених падина, чије ивице образује садашња сома. Централна је купа постепено дограђивана доцнијим ерупцијама, а дно централног кратера се постепено диже узастопним избацивањем лаве из земљине унутрашњости. Француз проф. Лакроа говорио је о хемијском и минералшком саставу групе базалтских вулкана на Канарским Острвима.

У сеизмолошкој секцији било је најважније питање последњи јапански катастрофални земљотрес. О његовој природи поднео је опширан извештај др. Мацујама, у коме износи да се у заливу Сагами (југозападно од Јокохаме) северни део дна издигао до 150 м., а јужни се око 100 м. удубио, и да су та два предела била одељена уским појасом у правцу од северозапада на југоисток. На продужењу тог појаса догодили су се највећи поремећаји на копну. При пажљивом испитивању првих кретања на сеисмограмима разних станица утврђено је да је поремећај пошао са северозападног дела тог појаса. Опажена је читава серија осцилација са периодом око 110 секунда и амплитудом око 2 метра, које су проузроковане кретањем пласа на лакше попустљивом слоју. — Др. Сомвиј, из Белгије, приказао је расправу о правцу фазе, и упозорио колико је важно да се у сеизмолошким извештајима означи како се осете прва кретања. Он је на сеисмо-

лошкој станици у Иклу опазио да земљотреси, који су постали у једним пределима на земљи, изазову у почетку кондензацијоне таласе, док се код земљотреса из других крајева при почетку појаве дилатациони таласи, а на то су већ раније обратили пажњу јапански стручњаци проф. Шида и др. Накамура.

У истој је секцији постављено питање да ли је потребно испитивање веза између земљомагнетне и сеисмичке активности, јер су неки докази о магнетним поремећајима, као последици земљотреса, сматрани за чисто механичке. Препоручено је да се у земљама са густом мрежом магнетичних станица, као што је на пр. Француска, наставе и даље испитивања, у нади да ће магнетно поље ипак показивати неку сталну промену под утицајем сеисмичких појава.

Секција за земљину магнетичност и електрицитет бавила се важним питањем како да се назову магнетичне особености разних дана, о чему је Јапанац Оно поднео велико дело. Секција је изабрала др. Танакадату да пронађе методу како да се региструје и проучава почетак разних типова магнетних поремећаја.

Метеоролошка секција је, међу осталим питањима, решила да Међународни Метеоролошки Комитет организује издавање дневних метеоролошких карата за северну полукуглу. Предложено је да се на океанима врши испитивање високе атмосфере с помоћу слободних балона, а у вези са тим питањем је изражена жеља да швајцарска влада оснује метеоролошку станицу на врху Јунгфрауа (4166 м.).

У океанографској је секцији примљен предлог о интернационалном испитивању океана, а за Средиземно Море је секција нарочито закључила да сарађује са Commission de la Méditerranée, коју је пре више година организовао Принц од Монака.

Поред тога је, на предлог америчких делегата, образован заједнички одбор геодетске, вулканолошке и сеисмолошке секције ради проучавања геодетских радова у сеисмичким вулканским пределима. Проф. Ред је објаснио како су после катастрофалних земљотреса поново вршене триангулације у сеисмичком крају Калифорније, и упозорио да се при упоређењу ранијих са доцнијим резултатима мерења показало да је било регуларног кретања земљине коре у тој целој области. У вези са тим је споменуо да су скорашње студије др. Вилјса и других откриле у томе пределу активне и неактивне раседе. Мацујама је укратко описао резултате прецизног нивелмана у Јапану после ерупције вулкана Узу и Сакурашима, као и после земљотреса у Омаши и последњег деструктивног земљотреса у Кванту.

Исти су делегати предложили да се доврше топографске карте континента и океанског дна, што је примљено од обеју заинтересованих секција, геодезије и океанографије. У вези са тим су јапански делегати поднели предлог да свака земља што пре доврши међународну топографску карту 1 : 1,000.000, у колико јој допуштају прилике.

П. В.

Атлас и уџбеник у географској настави.¹ У чланку писац разматра у каквом односу стоје атлас и уџбеник. Налази да су уџбеници прена-трпани материјалом тако да је наставнику тешко за мало часова (код њих 2 недељно) савладати толику грађу. Ученику се исто тако тешко

¹ Sebald Schwarz, Atlas und Lehrbuch im Erdkundeunterricht. (Geograph. Zeitschrift 2 Heft, XXX Jahrg.)